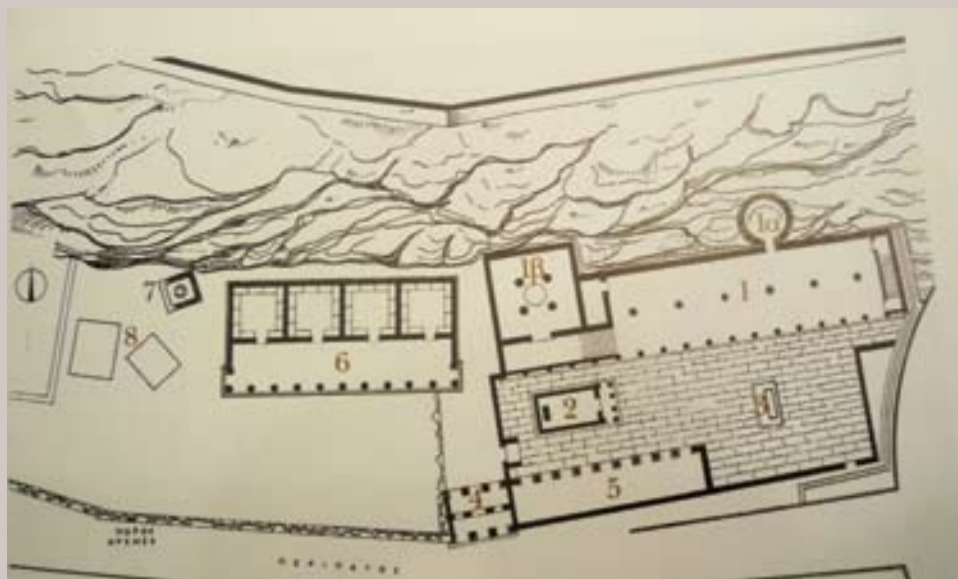

ασκληπιείο

Ένα ιερό θεραπευτήριο

μουσείο ακρόπολης
acropolis museum

Εικ. 1
Σχεδιαστική αποκατάσταση της κάτοψης του Ασκληπιείου της Αθήνας. (1ος αι. μ.Χ.), J.Travlos, 1971. Pictorial Dictionary of Ancient Athens, London.

Εικ. 2
ΕΑΜ 1332, Αναθηματικό ανάγλυφο με αναπαράσταση του Ασκληπιού, της Δήμητρας και της Κόρης (Περσεφόνη), που δέχονται λατρευτές. Β' μισό 4ου αι. π.Χ.

Εικ. 3
ΕΑΜ 1378, Βάση αναθήματος με ανάγλυφα χειρουργικά εργαλεία και βεντούζες (σικύες). 320 π.Χ.

Εικ. 4
ΕΑΜ 15244, Τμήμα γυναικείου προσώπου, αφιέρωμα του Πραξία στον Ασκληπιό. Β' μισό 4ου αι. π.Χ.

ασκληπιείο

Ένα ιερό θεραπευτήριο

Ήδη από τον Όμηρο μαθαίνουμε για έναν θνητό ήρωα, γιό του Απόλλωνα, που είχε την ικανότητα να θεραπεύει ανθρώπους. Ο ήρωας αυτός, ο Ασκληπιός, μέσα στον 5ο αιώνα π.Χ. αναβαθμίζεται σε θεό-ιατρό. Παράλληλα, αναπτύσσεται η ιατρική τέχνη που ασκούνταν από επαγγελματίες γιατρούς, οι οποίοι θεωρούσαν τον Ασκληπιό προστάτη τους. Το αρχαιότερο ιερό του τοποθετείται από την παράδοση στην Τρίκκη της Θεσσαλίας. Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου ήταν, όμως, το σημαντικότερο λατρευτικό του κέντρο, είχε πανελλήνιο χαρακτήρα και συνέβαλε αποφασιστικά στη μεγάλη εξάπλωση της λατρείας του σε όλο τον ελληνικό χώρο.

Η λατρεία του Ασκληπιού ήρθε στην Αττική από την Επίδαυρο. Ο θεός έφτασε πρώτα στον Πειραιά και το 420/19 π.Χ., με πρωτοβουλία ενός ιδιώτη, του Τηλέμαχου από τις Αχαρνές, η λατρεία του μεταφέρθηκε στη νότια πλαγιά της Ακρόπολης (Εικ. 1). Στην εγκατάσταση του νέου θεού θα πρέπει να συνέβαλαν οι ιερείς της Ελευσινίας Δήμητρας. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο θεός μύηθηκε στα Ελευσίνια Μυστήρια (Εικ. 2) και, μέχρι να ετοιμαστεί το αστικό του ιερό, φιλοξενήθηκε στο ναό της Δήμητρας στην πόλη.

Οι λατρευτές κατέφευγαν στα ιερά του Ασκληπιού για να θεραπευτούν. Πίστευαν πως η θεϊκή δύναμή του ήταν αυτή που θα απομάκρυνε ακόμα και την πιο ανίατη ασθένεια. Εκεί εισάγονταν στη διαδικασία της εγκοίμησης, όπου με ειδικά βότανα, ναρκώνονταν ώστε να εμφανιστεί ο θεός στον ύπνο τους και να τους αποκαλύψει τη θεραπεία ή να τους γιατρέψει ο ίδιος. Πολλές φορές, τα ιερά του ζώα, φίδια και σκυλιά, έγλυφαν τους ασθενείς για να τους θεραπεύσουν. Στην πραγματικότητα, υπήρχε προσωπικό με ιατρικές γνώσεις που εκτελούσε κάποιες πρακτικές με βότανα και παρασκευάσματα, ή ακόμη και εγχειρίσεις. Η παρουσία νερού στο ιερό ήταν απαραίτητη για τον αρχικό καθαρισμό του ασθενή. Υποχρεωτική ήταν και μια προκαταρκτική προσφορά, συνήθως κόκκορα ή γλυκισμάτων για τις θεϊκές υπηρεσίες. Έπειτα, οι πιστοί, υγιείς πια, ευχαριστούσαν τον θεό, αφιερώνοντας απεικονίσεις του ίδιου και της οικογένειάς του, τελετουργικά σκεύη, κοσμήματα και νομίσματα, αλλά και μιμήσεις ανθρώπινων μελών (Εικ. 4). Το Αθηναϊκό Ασκληπιείο ξεχωρίζει για τις πληροφορίες που μας δίνει για αυτές τις προσφορές και για την εικόνα

ενός τέτοιου ιερού. Οι ετήσιοι ιερείς κατέγραφαν σε καταλόγους τα πολύτιμα τάματα των πιστών μέσα στο ναό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υποδείκνυαν τη συγκεκριμένη θέση τους στο χώρο, προσφέροντας έτσι μια σπάνια μαρτυρία για την εικόνα του εσωτερικού ενός αρχαίου ναού.

Για χάρη του Ασκληπιού στην Αθήνα γίνονταν και κρατικές γιορτές, όπως τα Επιδαύρια, τα Ασκληπιεία και ίσως τα Ηρώα, κατά τις οποίες τελούνταν θυσίες, ψάλλονταν ύμνοι, γίνονταν πομπές και νυχτερινές τελετές. Και οι επαγγελματίες γιατροί συνήθιζαν να προσφέρουν στον προστάτη τους τάματα (Εικ. 3) και θυσίες, δύο φορές το χρόνο, για λογαριασμό των ίδιων και όσων είχαν θεραπεύσει. Φαίνεται, λοιπόν, πως η περίθαλψη από επαγγελματία γιατρό εκτός ιερού και η θεραπεία στο θεϊκό χώρο δεν ήταν αντίπαλες πρακτικές. Συχνά, οι ασθενείς έβρισκαν στο θεό μια τελευταία ελπίδα για σωτηρία από βαριά ασθένεια ή αναπηρία, αφού είχαν δοκιμάσει ανεπιτυχώς τη θεραπεία από ανθρώπινο χέρι.

Το ιερό του Ασκληπιού στην Αθήνα υπήρξε ενεργό και δημοφιλές για πολλούς αιώνες, ώσπου στο τέλος του 5ου αιώνα μ.Χ. η νέα θρησκεία το χρησιμοποίησε για τη λατρεία των θεραπευτών αγίων της.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

http://www.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=6624
http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Asklepieion.aspx
Edelstein E. & Edelstein L. 1998. *Asclepius: Collection and Interpretation of the Testimonies*. Baltimore and London.
Kerenyi K. 1959. *Asklepios: Archetypal Image of the Physician's Existence*. New York.

Κείμενα: Βούζα Έβελυν, Κοκκίνου Λίνα, Κουτούλιας Γιάννης, Μερκούρη Ελισάβετ.
Φροντιστές-Αρχαιολόγοι, Μουσείο Ακρόπολης.
© Μουσείο Ακρόπολης. Φωτογραφίες: Δανιηλίδης Νίκος, Κοσίντας Ηλίας.